

ZAMONAVIY OMMAVIY DIPLOMATIYADA XALQARO ALMASHINUV
DASTURLARINING STRATEGIK AHAMIYATI

Abdug'afforova Shodiyaxon Yodgorbek qizi

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti Xalqaro munosabatlar fakulteti, 1-kurs talabasi
abdugafforovashodiyaxon@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola xalqaro almashinuv dasturlarining zamonaviy ommaviy diplomatiyadagi strategik o'rnini tahlil qiladi. Giles Scott-Smithning "inson omili", Nida Malikning "raqamli transformatsiya" va Thomas Sheku Marahning "liderlik va taraqqiyot" nazariyalari asosida shaxslararo muloqotning davlat imidjini shakllantirishdagi roli yoritilgan. Maqolada almashinuv dasturlari ishtirokchilari "norasmiy elchilar" sifatida stereotiplarni parchalash va barqaror professional tarmoqlar (networking) yaratishda asosiy vosita ekanligi isbotlanadi.

Kalit so'zlar: ommaviy diplomatiya, yumshoq kuch, xalqaro almashinuv dasturlari, Giles Scott-Smith, inson omili, raqamli diplomatiya, Nida Malik, virtual almashinuv, Thomas Sheku Marah, xalqaro taraqqiyot, strategik networking, norasmiy elchilar, milliy brending.

Annotation: This article paper analyzes the strategic role of international exchange programs within the framework of modern public diplomacy. Based on Giles Scott-Smith's human factor, Nida Malik's digital transformation, and Thomas Sheku Marah's leadership and development theories, the study explores the impact of interpersonal communication on shaping a nation's global image. The article demonstrates that exchange program participants, acting as unofficial ambassadors, serve as key instruments in dismantling stereotypes and creating sustainable professional networks.

Keywords: public diplomacy, soft power, international exchange programs, Giles Scott-Smith, human factor, digital diplomacy, Nida Malik, virtual exchange, Thomas Sheku Marah, international development, strategic networking, unofficial ambassadors, national branding.

Аннотация: В данной статье анализируется стратегическая роль международных программ обмена в рамках современной публичной дипломатии. На основе теорий "человеческого фактора" Джэйлса СкоттСмита, "цифровой трансформации" Ниды Малик и "лидерства и развития" Томаса Шеку Мара рассматривается влияние межличностных коммуникаций на формирование глобального имиджа государства. В статье доказывается, что участники программ обмена, выступая в роли "неофициальных послов", являются ключевыми инструментами в разрушении стереотипов и создании устойчивых профессиональных сетей (нетворкинга).

Ключевые слова: публичная дипломатия, мягкая сила, международные программы обмена, Джэйлс Скотт-Смит, человеческий фактор, цифровая дипломатия, Ниды Малик, виртуальный обмен, Томас Шеку Мара, международное развитие, стратегический нетворкинг, неофициальные послы, национальный брендинг.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo siyosatida davlatlarning kuchi faqat qurol-yarog‘ yoki pul bilan o‘lchanmayapti. Hozirgi zamonda “yumshoq kuch” (soft power), ya‘ni davlatning o‘z madaniyati va qadriyatlarini orqali boshqalarga yoqishi muhimroq bo‘lib bormoqda. Mashhur olim Giles Scott-Smith (2009) aytganidek, xalqaro almashinuv dasturlari (masalan, chet elda o‘qish loyihalari) ushbu kuchni ishlatishning eng zo‘r yo‘lidir. Bunday dasturlar shunchaki sayohat emas, balki davlatlar o‘rtasida ishonch ko‘prigini qurishdir. Biroq, diplomatiyaning bugungi qiyofasi faqat ko‘rishib gaplashishdan iborat emas. Ekspert Nida Malik ta‘kidlaganidek, biz hozir “Gibrid diplomatiya” asrida yashayapmiz. Bu nima degani? Bu — ham yuzma-yuz muloqot qilish, ham raqamli texnologiyalardan (ijtimoiy tarmoqlar, internet) foydalanish demakdir. Scott-Smith aytgan “inson omili” endi Nida Malik aytganidek, raqamli dunyo bilan birlashishi shart. Masalan, bir talaba chet elga o‘qishga borsa, u nafaqat o‘sha yerda do‘stlar orttiradi, balki internet orqali minglab odamlarga o‘z tajribasini ko‘rsatib, o‘z vatanining onlayn elchisiga aylanadi. Bundan tashqari, Thomas Sheku Marah bu jarayonga liderlik nuqtai nazaridan qaraydi. Uning fikricha, almashinuv dasturlari davlatlar uchun yangi avlod rahbarlarini tayyorlaydigan joydir. Marah aytganidek, bu dasturlar orqali kuchli “networking”, ya‘ni xalqaro tanishlar tarmog‘i shakllanadi. Bu tanishlar kelajakda qiyin siyosiy vaziyatlarda bir-biriga yordam berishi va muammolarni urushsiz hal qilishi mumkin. Ushbu maqolada men quyidagi asosiy savolga javob izlayman: Raqamli texnologiyalar rivojlangan hozirgi zamonda, talabalar almashinuvi davlatimiz imidjini ko‘tarishda qanchalik yordam beradi? O‘zbekiston kabi rivojlanayotgan davlat uchun bu mavzu juda muhim, chunki biz dunyoga o‘zimizni yangicha ko‘rsatishimiz kerak.

Zamonaviy xalqaro munosabatlarda almashinuv dasturlarining o‘rni faqatgina ta‘lim olish bilan cheklanib qolmay, balki davlatlarning strategik manfaatlari yo‘lida xizmat qiluvchi ko‘p qirrali mexanizmga aylandi. Giles Scott-Smith (2009) ta‘kidlaganidek, ushbu jarayonning markazida “inson omili” (human factor) turadi, chunki davlatlar o‘rtasida hatto eng murakkab siyosiy tushunmovchiliklar mavjud bo‘lgan taqdirda ham, oddiy insonlarning o‘zaro samimiy muloqoti ishonch ko‘priklarini qayta tiklashga qodir. Chet elga o‘qishga borgan har bir talaba nafaqat bilim oladi, balki u yerda yangi madaniyatni o‘rganish barobarida o‘z vatanining haqiqiy qiyofasini namoyon etadi; natijada vatanga qaytgach, u “norasmiy elchi” (unofficial ambassador) sifatida o‘z jamiyatidagi noto‘g‘ri stereotiplarni parchalashda asosiy rol o‘ynaydi (Scott-Smith, 2009). Biroq, bugungi texnologik inqilob davrida shunchaki jismoniy sayohat qilishning o‘zi strategik jihatdan yetarli bo‘lmay qoldi. Nida Malik (2020) o‘z tadqiqotlarida diplomatik jarayonlarni internet va zamonaviy kommunikatsiyalar bilan birlashtirish zarurligini ilgari suradi. Malikning “virtual almashinuv” (virtual exchange) g‘oyasi shuni anglatadiki, talabalar Zoom, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar orqali xalqaro loyihalarda masofadan turib qatnashishlari mumkin, bu esa avvalgi nazariyalarda aytilgan inson omili ta‘sirini bir necha barobar tezlashtiradi va an‘anaviy chegaralarni buzib o‘tib, kengroq auditoriyaga yetib boradi (Malik, 2020). Shu tariqa, birgina talabaning xorijdagi hayotiy tajribasi raqamli kanallar orqali butun dunyoga tarqalib, milliy brendni shakllantirishda beqiyos kuchga aylanadi. Shuningdek, Thomas Sheku Marah (2018) ushbu loyihalarga davlatni har

tomonlama rivojlantirishning strategik vositasi sifatida qaraydi. Uning fikricha, almashinuv dasturlari davlat uchun kelajakdagi kuchli liderlarni va qaror qabul qiluvchi kadrlarni tayyorlash laboratoriyasidir. Chet elda tajriba orttirgan yosh mutaxassis nafaqat ilg'or akademik bilimlarni, balki xalqaro miqyosdagi professional tanishlar tarmog'ini (networking) ham vataniga olib keladi. Ushbu shakllangan aloqalar tarmog'i kelajakda davlatlararo iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish va siyosiy inqirozlarni tinch yo'l bilan hal etishda eng muhim diplomatik kapital bo'lib xizmat qiladi. Zero, Marah (2018) ta'kidlaganidek, davlatning eng to'g'ri va uzoq muddatli strategiyasi bu — inson kapitaliga va xalqaro hamkorlik tarmoqlariga tikilgan investitsiyadir.

Xulosa.

Ushbu maqolada ko'rib chiqilgan uchta asosiy yondashuv — Giles Scott-Smithning insoniy aloqalari, Nida Malikning raqamli transformatsiyasi va Thomas Sheku Marahning liderlik nazariyalari — zamonaviy diplomatiyaning o'zaro bog'liq ustunlari bo'lib xizmat qiladi. Men kelajakda diplomat bo'lishni maqsad qilgan talabasi sifatida shunga amin bo'ldimki, haqiqiy diplomatiya faqat rasmiy hujjatlar yoki quruq shartnomalardan iborat emas, balki Scott-Smith ta'kidlaganidek, insonlar o'rtasidagi samimiy ishonch va hurmat poydevoriga quriladi. Shu sababli, mening asosiy maqsadim kelajakda xorijiy hamkorlar bilan aynan mana shunday mustahkam va samimiy ishonch ko'priklarini barpo etishdan iboratdir. Shu bilan birga, Nida Malikning raqamli diplomatiya haqidagi qarashlari mening kelajakdagi faoliyatimda muhim o'rin tutadi; men ijtimoiy tarmoqlar va turli virtual platformalarning cheksiz imkoniyatlaridan unumli foydalanib, O'zbekistonning ijobiy imidjini va boy salohiyatini butun dunyo hamjamiyatiga ko'rsatishni, ya'ni "Milliy Branding" strategiyasini yangi bosqichga olib chiqishni o'z oldimga ulkan vazifa qilib qo'ydim. Oxir-oqibat, Thomas Marah aytganidek, xalqaro tajriba almashish va doimiy o'rganish orqali men o'z sohamning yetuk lideriga aylanishni hamda dunyo miqyosidagi professional tanishlar tarmog'ini, ya'ni strategik networkingni shakllantirishni rejalashtirganman. Ushbu shakllangan shaxsiy va professional aloqalar kelajakda davlatimizning milliy manfaatlarini xalqaro maydonda munosib himoya qilishda mening eng kuchli va samarali diplomatik qurolim bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada o'rganilgan nazariy bilimlar va tahlillar mening to'rt yillik universitetdagi o'qishim hamda kelajakdagi diplomatik karyeram uchun mustahkam poydevor va aniq yo'llanma (roadmap) vazifasini o'taydi.

REFERENCES:

- 1.Brzezinski, Z. (1997). The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives. Basic Books. Geosiyosiy strategiya va davlatlararo munosabatlar.
- 2.Malik, N. (2020). Digital Diplomacy and Virtual Exchanges: The New Frontier of International Relations. Oxford University Press. Raqamli diplomatiya va virtual almashinuvlar.

3. Marah, T. S. (2018). Leadership and Governance in International Development through Educational Exchanges. *Journal of Global Affairs*, 12(3), 45-62. Liderlik va networking.

4. Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. Public Affairs. Yumshoq kuch nazariyasi.

5. Scott-Smith, G. (2009). International exchange programs as a central mechanism of modern public diplomacy. In J. Pamment (Ed.), *Public Diplomacy and Soft Power*. Palgrave Macmillan.

6. Snow, N., & Cull, N. J. (2020). *The Routledge Handbook of Public Diplomacy* (2nd ed.). Routledge - Ommaviy diplomatiyaning zamonaviy usullari haqida umumiy qo'llanma.